

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Jämtlands län

Datum: 2023-02-15

Områdesnummer: NRO 23 044

Områdesnamn: Dammån-Kvitsleströmmarna

Kommun: Åre, Berg

Kartblad:

Koordinat (N, E): 7001360, 449980 (SWEREF99 TM)

Area: 5 928 hektar

Naturgeografisk region: 35i Fjällen i Dalarna, Härjedalen & södra Jämtland / 31 Jämtlands kambrosilurområde

Kust/havsregion: ej aktuellt

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Indalsälven - SE40000, WA65963573

Agrar kulturlandskapsregion: Fjäll Södra Norrlands fjälltrakter / Skogsbygd Storsjöbygden

Landskapsformer: Älvdal, Forsande och meandrande vattendrag, Våtmarker

Riksvärde: Vattendrag, Våtmarkslandskap, Unika fiskstammar

Värdebeskrivning: Inom vattensystemet finns ett flertal biotoper som forsar, strömsträckor, vattenfall, meandrande sträckor, sträckor med flergrenighet, deltan och sjöutlopp. Framträdande är bland annat det 17 meter höga Storfallet uppströms Höglekardalen samt meandersträckorna och huvudälvfårans forsar och strömmar. Strömmarna har stor betydelse som livsmiljöer för fiskarter som öring och harr. Sik förekommer i vattendragets nedre partier liksom abborre och gädda. Fiskfaunans mest framträdande inslag är Dammåns stam av vandringsöring så kallad Dammåöring med uppväxtområden i Storsjön. Öringen har sina lekplatser i Dammån, Bastuån och Lekarån. Fiskarna visar en intressant biologi som kartlagts via märkningar, fiskspärrar samt vandringskontroll i fisktrappan vid Dammåns kraftstation sedan 1950-talet. Vandringsöringen återfinns mellan Ockesjön och Storfallet som utgör vandringshinder (cirka 55 kilometer åsträcka).

Vid utloppet i Indalsälven utbreder sig ett omfattande deltaområde med botaniskt och zoologiskt rika våtmarker och slätterängar. Dessa våtmarker är ett av de större våtmarksområdena inom Åre kommun. Våtmarkerna har en tilltalande landskapsbild, dikena till trots och är speciellt ornitologiskt värdefulla. De tydligt utbildade myrtyperna är goda representanter för regionen.

Stora delar av våtmarkerna upptas av nordlig mosse samt strängblandmyr, det finns också partier med topogent kärr och sumpskog. Mossepartier utmärks av strängar och plan av ristyp med bl.a. dvärgbjörk, kråkris, hjortron och rostvitmossa, höljornas vegetation innefattar bl.a. tuvull, dystarr, kallgräs, klubb-, pisk-, flagg- och björnvitmossa. Kärrpartierna är relativt "fattiga" med arter som; flask-, sträng- och dystarr, vattenklöver, tuvsäv och björnvitmossa. I omedelbar anslutning till bäcken finns det dessutom trådstarr, sjöfräken, kråklöver, klyvblads- och spärrvitmossa.

I de södra delarna har det bildats ett område med stora höljegölar och breda strängar, den höga andelen öppna vattenytor ger goda förutsättningar för ett rikt fågelliv. Ett flertal diken i främst de södra delarna ger stundtals en tydlig påverkan av vegetationen, på sikt innebär dikena en trolig upptorkning och beskogning av vissa delar av myren.

Området har stor betydelse för det globala bevarandet av naturtyperna Mindre vattendrag (3260). Här förekommer arterna stensimpa (1163) och utter (1355). I Natura 2000-området ingår även Alpina vattendrag (3220).

Huvudkriterier: B, C, D

Förutsättningar för bevarande: Områdets värden påverkas negativt av historisk flottning och pågående markanvändning i form av skogsbruk, utbyggnad av infrastruktur, exploatering, sedimenttransport och grumling, utsläpp av föroreningar, avloppsvatten och läkemedelsrester samt försurningspåverkade biflöden Bastuån och Lekarån. Ytterligare förutsättningar för bevarande är att vandringshinder elimineras, att fiske inte utförs för hårt eller ensidigt mot en viss art, utsättning av främmande arter inte förekommer och att ingen utbyggnad av vattenkraft och vattenreglering sker.

De allvarligaste hoten är sådana som förstör eller allvarligt skadar strukturer, miljöer och funktioner i de akvatiska ekosystemen eller strandområdena. Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte byggas ut inom denna älvsträckas vattenområde med tillhörande käll- och biflöden.

Dammån-Storån rinner genom Bydalsfjällens skidområde där skidturismen ökar årligen. Utbyggnad av skidanläggningen i form av fler bostäder för turister samt utökning av skidsystemet bidrar till påverkan på Natura 2000-området i form av läckage och utsläpp från enskilda avlopp som inte är anslutna till kommunalt avloppsreningsverk samt utsläpp av läkemedelsrester från avloppsreningsverk. Vidare sker negativ påverkan genom sedimentationstransporter och grumling via

dagvatten samt ökat uttag av vatten ur ån för snötillverkning. Här liksom vid andra turistorter i brant fjällterräng har transport av finmaterial ut i vattendragen från exploateringsområden en betydande påverkan.

Besöksnäringens expansion tillsammans med skogsbruket ger upphov till aktiviteter som riskerar att påverka den biologiska mångfalden i vattensystemet. Dit hör riskerna för uttransport av organiskt och oorganiskt material i samband med avverkning, pågående utbyggnaden av skidnedfarter, liftar, turistboende, vägar samt vattenuttag till snökanoner etc.

Säkerställande: Vattendraget Dammån är utpekad Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet. Den gemensamma bevarandeplanen för Dammån (SE0720360) och Dammån-Storån (SE0720288) är fastställd 2018-10-15.

Förslag finns på att inkludera Kvitsleströmmar i Natura 2000-område Dammån.

En mindre del av Dammån ingår i Bastudalens naturreservat (NVR-ID 2000899) som bildades 2002.

Områdets huvuddrag: Dammåns vattensystem har sin upprinnelse i Anaris- och Oviksfjällen. Inom nederbördsområdet finns en mosaik av sjöar och källflöden. Större biflöden är bland annat Lekarån, Bastuån, Dörrsån och Gräftån. För Dammån som fritt strömmande ekosystem framträder en bild av en älvmiljö med näringsfattigt och klart vatten samt skiftande vattendynamik och vattenföring. Den oreglerade vattenföringen uppströms Dammåns kraftstation upprätthåller en stor variation av bottensubstrat, vegetation och strandstrukturer och därmed förutsättningarna för naturligt förekommande växter och djur.

Riksintresseområdet berör betesområden för Tåssåsen och Njaarke samebyar.

Anmärkningar: Området berör även andra riksintressen.

Referenser:

Bevarandeplan för Dammån (SE0720360) och Dammån-Storån (SE0720288).
Bastudalens naturreservat (NVR-ID 2000899).